

PASPORT DROBNÝCH PAMÁTEK VE VLASTNICTVÍ OBCE BŘEŽANY II

Zpracovala: Květoslava Novotná, zastupitelka a kronikářka obce Břežany II

červen 2022

LEV – původní pomník padlým vojínům v 1. světové válce

LEV – původní pomník padlým vojínům v 1. světové válce

Datace vzniku	1919
Rejstříkové číslo památky	památku není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2022
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	Socha lva na soklu představovala památník obětem I.světové války. Památník byl odhalen v červenci roku 1919. Z bývalého památníku se dochoval sokl z žulových bloků, na kterém sedí socha lva z umělého pískovce. Stavbu památníku iniciovala a financovala pouze sociálnědemokratická strana, proto byl v roce 1937 zrušen a desky z něj byly odstraněny a následně umístěny na nově vybudovaný památník postavený v sousedství tělocvičnou jednotou Sokol. Nápisy na deskách: „ <i>Věnuje organ. Social.demokrat. v Břežanech. Odhaleno r.1919</i> “ a „ <i>Padlým rodákům ve světové válce 1914 – 1919. Čest budiž památce jejich!</i> “. V roce 2022 byla socha Lva nahrazena kopií z důvodu poškození původní sochy.
Lokalizace	Socha stojí před domem čp. 14, GPS: 50°5'37.638"N, 14°48'16.759"E
Rozměry	Sokl z žulových bloků: 67x83x178 cm (š. v. h.) Podstavec z pískovce: 86x25x110 cm (š. v. h.) Socha z pískovce: 59x108x95 cm (š. v. h.) Celková výška: 216 cm

PAMÁTNÍK PADLÝM V 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

PAMÁTNÍK PADLÝM V 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

Datace vzniku	1938
Rejstříkové číslo památky	VH: CZE2106-1941
Datace posledního restaurátorského zásahu	2016
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	Kubus z bílých cihel a pískovcových kvádrů. Korunní římsa je z imitace červeného pískovce, na vrcholu leštěná kamenná váza. Na čelní straně je nápisová deska. Nápis : Památník padl. vojáků ve světové válce 1914-1920 (+ 29 jmen vojáků) Na pravém boku: Padlým rodákům ve světové válce 1914 – 1919, Čest budiž památce jejich! (Z původního pomníku LVA) Na levém boku: Věnuje organ. social. demokrat. v Břežanech, odhaleno R. 1919. (Z původního pomníku LVA) Na tomto památníku byla u prvních třech padlých legionářů na desce původně uvedena příslušnost k Čsl. legiím. Za 2. světové války byly tyto informace odstraněny. Obec v roce 2016 doplnila odstraněnou příslušnost k legiím. V roce 2018 byla v blízkosti pomníku vysazená lípa ke stému výročí vzniku republiky.
Lokalizace	Pomník stojí návsí, části zvané "V Topůlkách". GPS: 50°5'36.961"N, 14°48'15.214"E

KAPLIČKA

KAPLIČKA

Datace vzniku	18. století
Rejstříkové číslo památky	památku není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	1998
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	Čtvercová zděná kaple se zvoničkou, která se k jednoduché šikmé římse mírně zužuje. Vstup na severní straně je zaklenut nepravidelným obloukem a opatřen kovanou mříží s kruhovým dekorem. Nízká jehlancová střecha krytá plechem (do roku 1991 šindelem) nese oplechovanou šestibokou zvonovou věžičku s cibulovou bání, zakončenou latinským křížem. Dubové trámy krovu jsou původní, z 18. století. Uvnitř se nachází obrazek Panny Marie s Ježíškem a litinový kříž neurčeného stáří. Ve věži visí zvon z roku 1932 od zvonaře <i>Rudolfa Perneru</i> , který váží 42,5 kg. Původní zvon z roku 1896 byl roku 1917 zabaven za válečné rekvizice.
Lokalizace	Kaple stojí na návsi nedaleko obecního úřadu GPS: 50°5'35.461"N, 14°48'21.138"E
Rozměry	3,75 x 3,79 m - zastavěná plocha 14,18 m ²

NÁVESNÍ KŘÍŽ

NÁVESNÍ KŘÍŽ

Datace vzniku	1859
Rejstříkové číslo památky	památky není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2008
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	Na návsi před bývalou školou stojí litinový kříž s korpusem Krista v mírně podživotní velikosti na osmibokém pískovcovém podstavci, postavený v roce 1859. Na podstavci je devítirádkový úryvek z Matoušova evangelia: „ <i>Učte se ode mne a naleznete odpočinutí duším svým</i> “. Na patě soklu je dochovaný letopočet. Roku 1928 nechali břežanští obyvatelé pozlatit Krista a vystavěli oplocení okolo kříže z obecní sbírky. V roce 2008 byl kříž znovu natřen, tělo Krista pozlaceno a natřen plůtek.
Lokalizace	Kříž stojí na návsi vedle obecního úřadu. GPS: 50°5'36.630"N, 14°48'22.200"E
Rozměry	Výška 5,5 m

KŘÍŽ ŠMÍDOVÝCH

KŘÍŽ ŠMÍDOVÝCH

Datace vzniku	1902
Rejstříkové číslo památky	památku není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2008
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	U silnice směrem na Rostoklaty postavili v roce 1902 manželé Václav a Alžběta Šmídovi menší křížek a vysadili vedle něj dvě lípy malolisté. Litinový křížek stojí na soklu z jemnozrnného pískovce. Původně byl na podstavci nápis: „ <i>Tento kříž dali postaviti ke cti a chvále Boží manželé Václav a Alžběta Šmídovi z Břežan č.5. L.P. 1902</i> “ V roce 2008 byl kříž a sokl opraven. Tělo Krista pozláceno.
Lokalizace	Kříž stojí u silnice na Rostoklaty GPS: 50°5'25.360"N, 14°48'19.850"E

NEDRDŮV KŘÍŽ

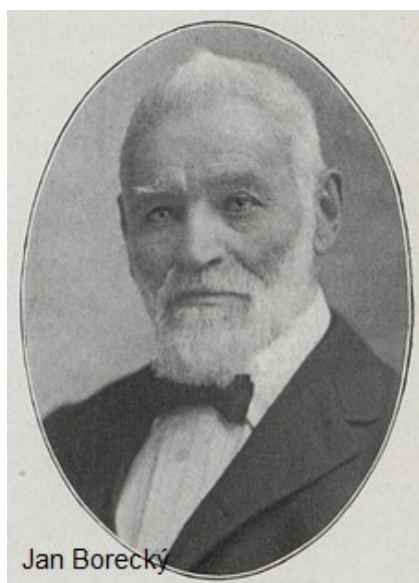
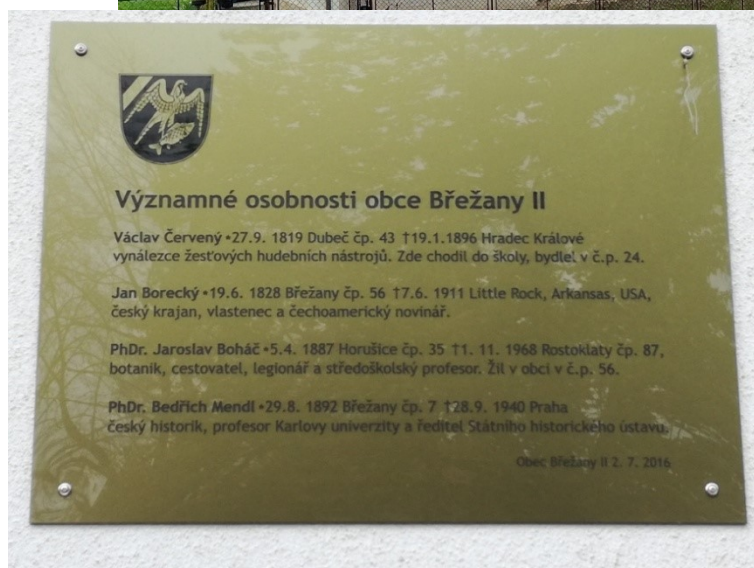

NEDRDŮV KŘÍŽ

Datace vzniku	1992
Rejstříkové číslo památky	památku není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2022
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Krajský pozemkový úřad pro Středočeský kraj
Stručné informace o památce	Křížek postavený v roce 1992 <i>Josefem Nedrdou</i> z Tuklat na místě staršího křížku, který zanikl již na poč. 20. století. Litinový křížek je z doby kolem roku 1863 a stojí na pískovcovém hranolovém soklu, který je dekorován na čelní straně vyrytým srdcem a na zadní straně monogramem „JN“. Na patě kříže je modlíci se dívka. Při realizaci Mlýnské cesty v roce 2022 byl kříž opraven a zabudovány dvě lavičky.
Lokalizace	Kříž stojí na polní cestě k tlustovouskému mlýnu nedaleko lomu na Babách GPS: 50°5'57.582"N, 14°46'33.696"E

PAMĚTNÍ DESKA

PAMĚTNÍ DESKA

Datace vzniku	2016
Rejstříkové číslo památky	památka není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2017
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	Obecní rozpočet
Stručné informace o památce	V červenci 2016 byla na budově z roku 1868 (bývalé škole) odhalena deska se jmény významných osobností žijících v obci. Václav Červený 27.9.1819 Dubeč – 19.1.1896 Hradec Králové, žil v čp. 24. V. Červený byl vynálezce a výrobce žesťových hudebních nástrojů a zakladatel továrny na jejich výrobu. Václav Červený zkonstruoval mnoho nových typů nástrojů, které měly značný vývojový význam a jsou dodnes používány. Jako jeden z nejvýznamnějších představitelů rakousko-české nástrojařské školy vedl celý život odborné spory s hlavním reprezentantem francouzské školy Adolphem Saxem. Realizoval 60 vlastních vynálezů, z toho 45 patentovaných, na světových výstavách obdržel celkem 15 cen, bylo mu uděleno 11 řádů za zásluhy o průmysl. Jan Borecký 29.7.1828 Břežany čp. 56 – 7.6.1911 Litte Rock Arkansas USA. J. Borecký byl český vlastenec a čechoamerický novinář. Vyučil se krejčím. Roku 1854 se rozhodl Čechy opustit a vycestovat do Spojených států. Významně se podílel na vzniku česky psaného periodika, vydávaného díky ČSPS, pojmenovaného <i>Národní Noviny</i>. Borecký se jako dobrovolník přihlásil do unionistické armády, ve které během roku 1861 odsloužil celkem čtyři měsíce. Poté se s rodinou odstěhoval zpět do Milwaukee. Zde pak působil jako předseda zdejšího spolku <i>Slovanská lípa</i> a podílel se na založení zdejší české nedělní školy. PhDr. Jaroslav Boháč 5.4.1887 Horušice – 1.11.1968 Rostoklaty. PhDr. J. Boháč byl botanik, cestovatel, legionář a středoškolský profesor na gymnáziu v Praze na Vinohradech. V roce 1910 dočasně pobýval v rodině svého bratra v Břežanech čp. 56. Středoškolský profesor Jaroslav Boháč, roku 1920 využil cestu z Ruska zpět do vlasti k návštěvě Singapuru, zejména ostrova Borneo (dnešní Kalimantan), který procestoval tak důkladně jako žádný z Čechů před ním. Putoval napříč obrovským ostrovem a dostal se i do málo prozkoumaných pohoří v jeho vnitrozemí. Poté navštívil ještě Cejlon. V roce 1935 si se svou ženou postavil funkcionalistickou vilu v Břežanech čp. 87 u vlakové zastávky. PhDr. Bedřich Mendl 29.8.1892 Břežany – 28.9.1940 Praha. PhDr. B. Mendl byl český historik, profesor Karlovy university, ředitel Státního historického ústavu a odborník na hospodářské dějiny českých měst ve 14. a 15. století. Zabýval se historií měst (<i>Vývoj řemesel a obchodu v Městech pražských</i>), ale i dějinami agrárními a politickými. Používal syntetickou metodu a metodu typologickou. Byl židovského původu a v zoufalství nad perzekucí pro svůj původ i nad poměry v protektorátu spáchal sebevraždu. <u>Deska je vyrobena z plastu imitující kov. Rozměry - 800 x 600 mm.</u>
Lokalizace	Náves GPS: 50.0932503N, 14.8049764E

HASIČSKÁ RUČNÍ SIRÉNA

HASIČSKÁ RUČNÍ SIRÉNA

Datace vzniku	Není známa
Rejstříkové číslo památky	památka není evidována v databázi NPÚ
Datace posledního restaurátorského zásahu	2000
Zdroj financování posledního restaurátorského zásahu	J. Poskočil st.
Stručné informace o památce	Ruční siréna na sloupové příhradové konstrukci. Datace stavby není známa. Hasičská ruční siréna byla postavena v blízkosti hasičské kůlny, která stála na kopci a byla postavena roku 1894. O funkčnost se stará SDH obce. Jedná se o unikátní stavbu v okolí ¹⁾ .
Lokalizace	Náves GPS: 50.0938961N, 14.8059031E

1) Potvrzeno HZS Kolín – maj. Josef Kudrna

DODATEK

VÝZNAMNÉ BUDOVY V OBCI V SOUKROMÉM VLASTNICTVÍ

Č.p. 1 - Usedlost je poprvé zakreslena ve stabilním katastru z roku 1841 s doškovou střechou. Letopočet 1845 uvedený na dochované bráně se tedy vztahuje k opravě statku. Předmětem památkové ochrany je zděná brána, sklenutá mírně stlačeným obloukem a opatřená při zemi ochrannými kameny. Brána je zakončena profilovanou římsou, variací obloučkového štítu. Brána venkovské usedlosti čp. 1 je zapsána do Ústředního seznamu nemovitých kulturních památek ČR pod číslem 36911/2–3420.

Č.p. 3- Usedlost z 1. poloviny 19. století se zajímavou půlkruhově zaklenutou bránou, završenou vykrajovaným nástavcem zdobeným římsami. Brána byla i přes památkovou ochranu na konci 80. let 20. století bohužel zbourána. Zůstalo zachováno jen torzo v podobě postranních stojek. Památkáři se kloní k možné dostavbě brány do původní podoby. Brána usedlosti čp. 3 byla ke dni 23. 11. 1987 zapsána do Ústředního seznamu nemovitých kulturních památek ČR pod číslem 36911/2-3420.

Břežany II - brána domu čp. 3 před zbořením (kolem roku 1955, Podlipanské muzeum Český Brod)

Rok 2022

Č.p. 7 – vrchnostenský dvůr vzniklý roku 1669 ze svobodného dvora Františka Tomáše Devátého. Roku 1910 byl nájemce velkostatku spravovaného z Uhříněvsi pan Václav Straka. Pozemková reforma roku 1920 ponechala zbytkový statek v rukách syna Oty Straky až do znárodnění 1948. Po roce 1989 se statek vrátil zpět rodině Strakových.

V tomto domě se roku 1892 narodil, jako nejmladší syn Antonínu Mendlovi - nájemci dvora, PhDr. Bedřich Mendl – český historik, profesor Karlovy univerzity, ředitel Státního historického ústavu a odborník na hospodářské dějiny českých měst ve 14. a 15. století.

Č.p.23 (na fotografii vpravo) – Selský grunt vlastnila roku 1841 rodina sedláka *Tomáše Hraby*, po té rodina *Junkových*, ale honosnou obytnou budovu postavil až koncem 19. století *Václav Chroust* (nadále označován jako Chroustův statek). Po něm převzal selskou usedlost *Přemysl Chroust*.

Č.p.25 (na fotografii vlevo) – Selský grunt vlastnila v roce 1841 rodina sedláka *Vojtěcha*, současný obytný dům postavil nejspíše až koncem 19. století *Josef Prokůpek*. Po něm nastoupil *Jan Prokůpek* a po něm *Bohuslav Novák*.

Po roce 1990 byl majetek domů čp. 23 a čp. 25 spojen do rukou jednoho majitele. V současné době objekty mají každý svého majitele.

Č.p. 56 - Zde se 29. července 1828 narodil Jan Borecký, český vlastenec a čechoamerický novinář. V roce 1854 odcestoval do Milwaukee v americkém Wisconsinu, kde provozoval krejčovskou dílnu. 1860 vydal první čechoamerické periodikum „Slowan Amerikánský“ a tři týdny na to „Národní listy“. Jan Borecký byl dlouholetým korespondentem v různých čechoamerických novinách. Spolupracoval s Vojtou Náprstkem.

Č.p.57 - Dům postavený po roce 1841, v té době patřil židovské kupecké rodině *Matěje Weisnera*. Z doby kolem roku 1860 pochází záznam, že dům sloužil provizorně jako škola a později zde zřídil *Josef Klindera* hostinec.

